

Reactie Internetconsultatie *Onderwijs op een andere locatie dan school*

In het onderstaande ga ik uitsluitend in op de voorstellen die betrekking hebben op thuisonderwijs.

Wij zijn als ouders sinds 2005 vrijgesteld vanwege onze bezwaren tegen de richting van het onderwijs in onze woonomgeving in overeenstemming met de bedoeling van de wet. Omdat de invloed van een nieuwe wetgeving rondom vrijstelling en in dit geval thuisonderwijs zich nog zeker vijftien jaren zal doen gelden in ons gezin dienen wij hierbij onze reactie op de voorstellen in.

GRONDRECHTEN

Grondrechten worden niet geborgd

De vrijstelling 5 onder b is een uitwerking van het recht op godsdienstvrijheid zoals dat in de Grondwet is vastgelegd. De regeling garandeert godsdienstvrijheid voor ouders en kinderen bij de onderwijskeuze. Het voornemen om deze regeling te schrappen, is meer dan het voornemen om een vrijstelling te vervangen door een voor Nederland nieuwe vorm van wettelijk onderwijs. Als de vrijstelling wordt geschrapt en op voorgestelde wijze wordt vervangen door een papieren vrijheid tot thuisonderwijs, dan wordt getornd aan de vrijheid van burgers om hun geloofsovertuiging in hun onderwijskeuze tot uiting te laten komen.

Dit voorstel lijkt mogelijkheden te scheppen, maar in werkelijkheid neemt het rechten weg, omdat het de relatie tussen onderwijskeuzes en godsdienstvrijheid uitwist. De reden waarom ouders in de huidige situatie kiezen voor een vrijstelling is bij correct gebruik van de huidige regeling duidelijk (artikel 8.1 Leerplichtwet). De reden waarom ouders kiezen voor thuisonderwijs zal onder de nieuwe regeling volstrekt onduidelijk zijn. Dat betekent dat ouders en kinderen in een thuisonderwijssituatie minder rechten hebben dan het bevoegd gezag van een school voor bijzonder onderwijs. Dit bevoegd gezag heeft minimaal de volgende wettelijk vastgelegde rechten in relatie tot hun geloofsovertuiging:

- Grondwet 23, lid 5, garandeert vrijheid van richting voor het bijzonder onderwijs;
- Grondwet 23, lid 6, garandeert de vrijheid van keuze van leermiddelen en aanstelling van onderwijzers (dit laatste is voor de meeste thuisonderwijzers niet van toepassing, maar het is niet ondenkbaar dat ouders er in de nieuwe situatie voor kiezen een of meerdere docenten in te huren);
- Artikel 9, lid 10, WPO, geeft het bevoegd gezag van een bijzondere school de mogelijkheid om eigen kerndoelen vast te stellen bij gewetensbezwaar.

Nu wij als ouders onder de huidige wet vanwege onze vrijstelling thuisonderwijs geven, kunnen wij de genoemde rechten manifesteren, omdat wij een vorm van bijzonder onderwijs geven. Het wetsvoorstel ontnemt ons die mogelijkheid doordat het een vorm van openbaar ('levensbeschouwelijk neutraal') thuisonderwijs scheidt waarbij de relatie met de reden van de ouders volledig uit het oog verdwenen is. Dat zal gevolgen hebben voor het toezicht op dat thuisonderwijs en voor keuzes die ouders kunnen maken ten aanzien van het onderwijs. Dit raakt deze ouders en hun kinderen in hun grondrechten (zie hierbij het IVRK voor de rechten van het kind ten aanzien van de leiding door de eigen ouders).

Omdat de rechten onderwijsvrijheid en godsdienstvrijheid hun grondslag vinden in onze Grondwet kan de vrijstelling op basis van richtingbedenkingen niet op deze wijze geschrapt worden. Om die reden heb ik ernstig bezwaar tegen het karakter van deze voorstellen.

Artikel 5 onder b vervult voor een deel van de ouders wél de oorspronkelijke rol

Door de redenering dat steeds meer ouders de regeling oneigenlijk gebruiken (het WBOM-rapport gebruikt overigens de formulering soms en niet 'steeds meer'; voor 'steeds meer' bestaat geen onderbouwing) en dat artikel 5 onder b daarom niet langer de rol vervult die oorspronkelijk bedoeld is¹, laat de regering een grote

---

¹ Pg 22/23:

In het advies 'Het begrip 'richting' en artikel 5 van de Leerplichtwet 1969' van het Wetenschappelijk Bureau van het Openbaar Ministerie wordt op die vraag een antwoord gegeven.15 In het advies wordt geconcludeerd dat steeds meer ouders oneigenlijk gebruik maken van de procedure voor richtingbezwaren, omdat ze eigenlijk hun kinderen thuisonderwijs willen geven: "Omdat bedenkingen tegen de richting is te verstaan als bedenkingen tegen de godsdienst of levensovertuiging en niet als bedenkingen tegen schoolonderwijs of bedenkingen tegen het pedagogisch-didactisch concept op de scholen in de woonomgeving, wordt het recht op onderwijs van kinderen van ouders die wel dergelijke bedenkingen hebben gefrustreerd. Om dan toch aanspraak te kunnen maken op de vrijstelling van de inschrijvingsplicht, gaan

groep ouders buiten beschouwing. Het is voor ons, gezien de gesprekken die er tussen vertegenwoordigers van deze groep ouders en OCW zijn geweest, onbegrijpelijk dat OCW blijft volharden in dit standpunt en deze groep niet serieus neemt en/of lijkt te beschouwen als *collateral damage* bij hun poging om thuisonderwijs onmogelijk te maken voor mensen die de uitgangspunten van onze rechtsstaat niet respecteren.

Anti-terrorismebeleid

Uit verschillende uitspraken van de staatssecretaris in de pers en tijdens commissievergaderingen van de Tweede Kamer is meer dan duidelijk dat terrorismebestrijding één van de beweegredenen voor dit nieuwe beleid is.

Op pagina 23 staat:

Deze vrijheid houdt in ieder geval de vrijheid om scholen te stichten en het onderwijs te geven naar eigen godsdienst en levensovertuiging in. Verder geldt de vrijheid om het onderwijs en de organisatie daarvan naar eigen inzicht te regelen. Ook impliceert de vrijheid van onderwijs dat er geen voorafgaande toestemming nodig is voor het geven van onderwijs. Bij het stellen van regels aan het thuisonderwijs moeten deze uitgangspunten worden gerespecteerd.

De uitwerking van de beleidsvoornemens² in het huidige voorstel staat op gespannen voet met deze uitgangspunten. Dat laat zien dat het onmogelijk is anti-terrorismebeleid te vervatten in onderwijswetten. Eisen als 'verplicht in Nederland' en 'verplicht grotendeels in het Nederlands' zijn geen waarborgen voor het recht op onderwijs van het kind, maar dienen een doel dat thuis hoort in het anti-terrorismebeleid, niet in de Leerplichtwet. Daar zijn andere wetten voor. In hoeverre is nagegaan of aan deze wetten criteria kunnen worden ontleend die goedwillende ouders op geen enkele manier schaden, maar ongewenst gebruik van deze regeling tegengaan?

RECHTEN VAN KINDEREN EN OUDERS

Het onderwijs is een verantwoordelijkheid van de ouders

De wettelijke plicht én het wettelijke recht om hun kinderen op te voeden, komt de ouders toe. Daaruit volgt hun recht om keuzes te maken ten aanzien van het onderwijs aan de kinderen. Als ouders voor schoolgang kiezen, is het logisch dat de overheid de ouders garandeert dat het door hen bekostigde onderwijs van voldoende kwaliteit is. In dat opzicht is het ook logisch en verantwoord dat de overheid eisen stelt aan scholen, toestemming verleent voor de oprichting van (door haar bekostigde) scholen en scholen ter verantwoording roept in zake de besteding van publieke gelden. Dit beschermt ouders en hun kinderen.

Terughoudendheid

Echter, als ouders niet kiezen voor het door de overheid gefaciliteerde onderwijs past de overheid een terughoudend beleid. Godsdienstvrijheid en onderwijsvrijheid zijn afweerrechten. Het zijn grondrechten ten aanzien waarvan de overheid in de eerste plaats onthoudingsplicht heeft en slechts in enkele situaties een daaraan door de Grondwet verbonden zorgplicht. De primaire taak van de overheid ten aanzien van de onderwijsvrijheid en de godsdienstvrijheid is het waarborgen van deze vrijheden. In de huidige situatie hebben ouders als zij vrijgesteld zijn het recht om te besluiten tot thuisonderwijs. De overheid treedt in de rechten van deze ouders als zij dit besluit van ouders aan haar goedkeuring/toestemming onderwerpt door een regeling van rechtswege te vervangen door de huidige voorstellen.

Geen voorafgaande toestemming – wat is dan het karakter van de regeling?

Het verlenen van toestemming/goedkeuring is strijdig met artikel 23.2 van de Grondwet. Uit het citaat van pagina 23:

---

dergelijke ouders er soms toe over te verklaren dat ze aanhanger zijn van een niet algemene, weinig bekende godsdienst of levensovertuiging, althans een 'richting' die nog niet in het Nederlandse scholenbestand vertegenwoordigd is." Gelet op het bovenstaande is de regering van oordeel dat de vrijstellingsgrond op basis van godsdienstige of levensbeschouwelijke bedenkingen niet langer de rol vervult die oorspronkelijk bedoeld is en dat een heroverweging van deze systematiek gewenst is.

² Hbo als toegangseis, 'verplicht in Nederland' en 'verplicht grotendeels in het Nederlands' zijn geen waarborgen voor het recht op onderwijs van het kind, maar dienen een doel dat thuis hoort in het anti-terrorismebeleid, niet in de Leerplichtwet.

'Ook impliceert de vrijheid van onderwijs dat er geen voorafgaande toestemming nodig is voor het geven van onderwijs. Bij het stellen van regels aan het thuisonderwijs moeten deze uitgangspunten worden gerespecteerd.'

Met het gestelde ben ik het eens, maar dit principe zie ik niet terug in de huidige voorstellen. De inschrijving voor thuisonderwijs is immers voorlopig en definitieve inschrijving hangt af van het advies van de Inspectie. Het woord 'advies' impliceert weliswaar geen toestemming, maar in de voorstellen is het de overheid die bepaalt of er daadwerkelijk thuisonderwijs gegeven mag worden. De mogelijkheden die ouders hebben bij een meningsverschil met de Inspectie zijn een gesprek, al dan niet met mediation, en de weergave van hun mening aan het einde van het rapport. Wat is de waarde van de weergave van de zienswijze van de ouders als er vervolgens niets mee gebeurt? Het toevoegen van de mening van het bevoegd gezag van een school aan een rapport heeft zin, omdat ouders deze rapporten kunnen inzien als ze een school zoeken voor hun kind. Maar voor ouders die een meningsverschil met de Inspectie krijgen, is het zinloos. De rapporten worden niet openbaar gemaakt (en dat is logisch, gezien de privacy). Maar, het uitgangspunt is (terecht) dat er geen toestemming wordt verleend. Ouders komen dan opnieuw in dezelfde situatie als nu terecht: er wordt geen besluit genomen, dus er staat geen bezwaar en beroep open. Klopt deze veronderstelling?

Even concreet: stel, er wordt een negatief advies uitgebracht aan burgemeester en wethouders en dan? Kunnen ouders daartegen bezwaar en desnoods beroep aantekenen? Bij wie? Bij het college van B&W die formeel geen beslissing neemt aangezien er geen sprake mag zijn van toestemming? Bij de Inspectie? Wat zijn de rechten van de ouders bij een meningsverschil met de Inspectie? Hoe wordt voorkomen dat ouders ten opzichte van de Inspectie bij een meningsverschil altijd aan het kortste eind trekken?

De staatssecretaris wenst geen regeling van rechtswege. Dit spreekt elkaar tegen. Als er geen toestemming nodig is, is het een regeling van rechtswege. Als er wel toestemming nodig is, gaat het in tegen de uitgangspunten van het beleid die gebaseerd zijn op artikel 23.2 GW.

Het IVRK en het gezin

Ook wil ik opmerken dat kinderen meer rechten hebben naast het recht op onderwijs. Het garanderen van het recht op onderwijs mag geen onevenredige inbreuk maken op andere rechten van het kind en zijn ouders. Het Verdrag voor de Rechten van het Kind is in de preambule en verderop in de tekst buitengewoon duidelijk over de waarde van het gezin voor het kind en over de plicht van de overheid (artikel 5 van het Verdrag) om de verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de ouders te eerbiedigen. De voorgestelde wet ademt op het punt van het thuisonderwijs een sfeer van restrictie en het opwerpen van belemmeringen, een en ander in flagrante tegenstelling tot de geest van genoemd artikel:

De Staten die partij zijn, eerbiedigen de verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de ouders (...) voor het voorzien in passende leiding en begeleiding bij de uitoefening door het kind van de in dit Verdrag erkende rechten, op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.

Vertrouwen in plaats van wantrouwen

Als vrijgestelde ouder die door dit voorstel vrijheden zal verliezen en ook voor onze kinderen geen verbetering ziet ten opzichte van de huidige situatie, wil ik u dringend vragen om na te gaan welke regelgeving er mogelijk is als er vanuit gegaan wordt dat

- (1) ouders het recht hebben om beslissingen te nemen ten aanzien van het onderwijs aan hun kinderen,
- (2) ouders over het algemeen het goede met hun kind voor hebben en op eigen initiatief het recht op onderwijs zullen borgen,
- (3) anti-terrorismebeleid niet in onderwijswetten geregeld behoort te worden (de onderwijswetten kunnen er zo nodig wel naar verwijzen of uitgangspunten aan ontlenen) en
- (4) er pas sprake is van verlies van rechten bij het aantoonbaar falen van ouders in het verzekeren van het recht op onderwijs voor hun kind.

Bij een regeling die hiervan uitgaat, krijgen ouders en kinderen die te goeder trouw zijn de ruimte voor een optimale ontwikkeling en worden zij niet onder ontmoedigingsbeleid gevangen. Tegelijkertijd zijn er dan mogelijkheden om ouders of onderwijsgevendenden die te kwader trouw zijn uit te sluiten van deze onderwijsroute.

VOORWAARDEN EN KWALITEITSBORGING

Hbo-eis

De hbo-eis en de eis ten aanzien van pedagogisch-didactische vaardigheden belemmeren de vrijheid van onderwijs en de godsdienstvrijheid, ouders die hier niet aan voldoen wordt simpelweg niet toegestaan thuisonderwijs te geven. Zij kunnen beginnen, maar zullen worden teruggefloten. Dat is geen vrijheid van onderwijs en geen vrijheid van godsdienst. Ouders die niet aan deze eis kunnen voldoen, maar wel gewetensbezwaard zijn, worden hierdoor gedwongen hun kinderen in te schrijven op een school waartegen zij bezwaar hebben dan wel een leraar in te huren, wat voor de meeste gezinnen niet binnen hun bereik ligt. Voor het borgen van het recht van een kind op onderwijs is een hbo-diploma niet nodig bij het geven van onderwijs aan de eigen kinderen, het is een beperking van de onderwijsvrijheid en godsdienstvrijheid.

Een hbo-niveau *an sich* garandeert niets en onderzoek heeft onmiskenbaar uitgewezen dat het opleidingsniveau van de ouders bij thuisonderwijs nauwelijks een rol speelt. Om het even *ad absurdum* door te trekken: mensen als Bill Gates, Steve Jobs en andere *high school* of hbo *drop-outs* zouden in Nederland geen thuisonderwijs mogen geven (als ze dat zouden willen), omdat ze geen hbo-opleiding hebben afgerond. Dat doet geen recht aan de vermogens die zulke mensen juist wel bezitten en die, in tegenstelling tot een hbo-niveau, voorwaardelijk zijn voor goed thuisonderwijs: de wil om dingen uit te zoeken, om uitdagingen het hoofd te bieden, om geduldig toe te werken naar een doel. Karaktereigenschappen zijn veel belangrijker dan opleidingsniveau. En bij ouders die hun eigen kinderen onderwijzen, komen daar nog twee heel belangrijke dingen bij: liefde en genetische overeenkomsten. Het overgrote deel van de Nederlandse ouders zorgt goed voor hun kinderen, of ze nu naar school gaan of thuisonderwijs krijgen. Dat zou het uitgangspunt moeten zijn bij deze wet en niet het wantrouwen dat er nu aan alle kanten vanaf spat.

Pedagogisch-didactische vaardigheden

Het past niet om ouders ten aanzien van hun eigen kinderen aanvullende eisen op te leggen ten aanzien van pedagogisch-didactische vaardigheden. De functie van leraar is afgeleid van het onderwijzende aspect van het ouderschap, niet andersom. Wereldwijd wordt er door vele ouders met een scala aan achtergronden succesvol thuisonderwijs gegeven zonder dat er door de overheid eisen aan de pedagogisch-didactische vaardigheden worden gesteld.

Kinderen behoren niet de staat toe, maar hun ouders en ouders en kinderen hebben een unieke relatie. Ouders zijn toegerust voor de taak hun kinderen op te voeden en te onderwijzen en zeker in de huidige tijd waarbij kennis via bibliotheken en internet zeer goed toegankelijk is en thuisonderwijs bovendien succesvol functioneert in Nederland en daarbuiten, is er geen reden om aan te nemen dat het stellen van eisen aan de pedagogisch-didactische vaardigheden het kind ten goede komt. Als er dan een nieuwe regelgeving moet komen, volstaat het de ouders te vragen zorg te dragen voor de borging van de kwaliteit van het onderwijs dat zij geven.

Pedagogische-didactische vaardigheden kunnen zo nodig blijken uit het door de ouders opgestelde plan. Ouders die zelf een plan kunnen opstellen, kunnen dat ook uitvoeren. Het vragen van een plan kan een drempel opwerpen voor ouders die lichtvaardig tot hun besluit komen. Het is echter de vraag of het noodzakelijk is.

Vergeet ook niet dat vrijwel alle ouders die in Nederland thuisonderwijs geven zelf opgeleid zijn in ons Nederlandse onderwijssysteem. Als zij daardoor in staat zijn te functioneren in de maatschappij, dan is vertrouwen in datzelfde systeem ook op zijn plaats als het gaat om hun mogelijkheden om hun kinderen te begeleiden. Ze worden ten slotte geacht jarenlang een goed voorbeeld te hebben gehad.

Inspectie door de overheid zelf is daarom ook niet het enige middel om het recht op onderwijs voor het kind te garanderen. Het beleggen van de kwaliteitsborging bij het maatschappelijk middenveld en een beperkte rol voor de gemeente en de inspectie sluit beter aan bij artikel 23.2 van de Grondwet dan de rol die de overheid wordt toebedeeld in de voorstellen die ter consultatie zijn voorgelegd.

Een regeling van rechtswege, omkleed met enkele waarborgen en sancties, kan volstaan en respecteert de rechten en de privacy van ouders en kinderen.

GEZIN VS. INSTITUUT

Gezin wordt behandeld als school

In het voorstel mis ik de rationale achter veel van de voorgestelde maatregelen. De toelichting bij het voorstel biedt wat dat betreft onvoldoende verheldering, omdat de teneur een van wantrouwen is. Het wetsvoorstel houdt geen rekening met de juridische verschillen tussen ouders en scholen en evenmin met de grote verschillen tussen een gezin en een instituut. Wij zijn ouders en kinderen, burgers met grondrechten, een instituut *an sich* heeft geen grondrechten. Dit voorstel denkt vanuit institutionalisering van het gezin, niet vanuit de wettelijke plichten én rechten die ouders hebben ten aanzien van de opvoeding van hun kinderen. School is de norm en dat zullen wij en onze kinderen tot in onze woonkamers voelen, ongeacht het effect daarvan op onze kinderen en hun leeropbrengst.

Eén locatie

Verder heb ik ernstig bezwaar tegen de eis dat het thuisonderwijs in Nederland moet plaatsvinden op een vaste locatie. Het begrip thuis wordt versmald tot het huis waar het gezin woont, zoals in het vroegere woord 'huisonderwijs'. Het woord thuis in thuisonderwijs slaat echter op het gezin en het onderwijs vindt daar plaats waar het gezin is. Dat kan thuis zijn, maar is ook veelvuldig in musea, nationale parken en natuurgebieden, in andere steden en provincies en als de kinderen ouder worden in het buitenland. In de huidige tijd is het zeer goed mogelijk om de kinderen mee te nemen naar de plaatsen waar belangrijke historische gebeurtenissen plaatsvonden of historische personen woonden.

Ik heb principieel bezwaar tegen dit voorstel, omdat het onze kinderen en mij de vrijheid ontnemt om de wereld als klaslokaal te gebruiken en niet alleen over dingen te lezen, maar deze met eigen ogen te zien en mee te maken. Een dergelijke beperking van de bewegingsvrijheid is nooit het doel geweest van de Leerplichtwet. Het doel is 'recht op onderwijs garanderen', het middel 'verplicht onderwijs geven op één locatie in Nederland' is beslist strijdig met dat doel. Nogmaals: het gaat hier om ouders en kinderen, om gezinnen, niet om instituten. Bij goede eisen aan de kwaliteitsborging zou het niet moeten uitmaken waar het onderwijs plaatsvindt.

Toegang tot de woning

De ouders wordt de tromp op de borst gezet in de artikelen over de toegang van de inspectie tot de woning. Een beroep op 'goede zeden' is zeer discutabel in deze context, aangezien de Inspectie geen andere taak heeft dan het toezicht op onderwijs. Het is onnodig een zwaard van Damocles in de vorm van een altijd mogelijk bezoek van de Onderwijsinspectie boven gezinnen te hangen en hen daardoor ernstig in hun bewegingsvrijheid te beperken. De onaangekondigde bezoeken zijn niet overdacht in de context van het gezin, maar rechtstreeks overgenomen uit het beleid ten aanzien van scholen. De onderbouwing van deze maatregelen lijken opnieuw blijf te geven van denken vanuit een schoolkader en vanuit angst voor terrorisme. Als de belangen van het kind uitgangspunt waren geweest, zou gekozen zijn voor een werkwijze die het kind, net als in een schoolse situatie, minimaal belast door de ouders een werkbaar toezicht op te leggen waarvan het kind zo goed als niets merkt.

Dat 'alleen de ruimten waar het thuisonderwijs wordt gegeven worden betreden' doet vermoeden dat de regering verwacht dat alle ouders een lokaal inrichten in hun huis ten behoeve van het thuisonderwijs. Dit is een onjuiste voorstelling, het onderwijs is niet beperkt tot één locatie en zeker niet tot één ruimte binnen die locatie. Dat is niet nodig en het komt het kind niet ten goede.

Ondanks de toetsing aan de in het stuk genoemde verdragen en de Grondwet blijft het onduidelijk waarom gekozen is voor toetsing van de kwaliteit van het onderwijs middels een huisbezoek door de overheid, terwijl ook andere mogelijkheden denkbaar zijn.

Maatschappelijk middenveld

Wij pleiten voor het scheppen van andere mogelijkheden waarbij ouders via van de overheid onafhankelijke organisaties kunnen aantonen dat er onderwijs van voldoende kwaliteit plaatsvindt, bijvoorbeeld naar analogie van stichting Keurmerk Thuisonderwijs. Een dergelijke vorm van zelfregulering is in veel branches gebruikelijk. Op die manier blijft de regie liggen waar deze hoort, bij de ouders, en kan de overheid op gepaste afstand blijven van het gezin, net als zij in de schoolsituatie op gepaste afstand blijft van de individuele leerling. Hierdoor kan ook aan de ouders gegarandeerd worden dat kwaliteitsborging en eventuele toetsing verzorgd

wordt door mensen die voldoende bekend zijn met en affiniteit hebben met thuisonderwijs. Dit scheidt vertrouwen en dat komt de kinderen ten goede.

Thuisonderwijs als zelfstandige onderwijsvorm

Onze ervaring met onze oudste zoon bevestigt de uitkomsten van onderzoek: thuisonderwijs werkt en als er een vorm van toezicht komt, zou die wetenschap het uitgangspunt moeten zijn in de vormgeving van dat toezicht. Het huidige wetsvoorstel slaagt er helaas niet in om te denken vanuit thuisonderwijs als zelfstandige onderwijsvorm, maar blijft denken vanuit schoolse kaders. Het geeft zich onvoldoende rekenschap van de unieke wettelijke relatie die ouders als gezagdragers hebben met hun eigen kinderen, een relatie die niet te vergelijken is met de verhouding tussen het bevoegd gezag van een school en een leerling. Het is daarom niet passend om de verhouding tussen het bevoegd gezag van een school en de Inspectie voor het onderwijs als uitgangspunt te nemen voor de verhouding ouders-overheid in een situatie van thuisonderwijs. Het huidige voorstel doet dit wel en is daarom niet toegesneden op situaties waarin ouders hun eigen kinderen onderwijzen.

Differentiatie tussen onderwijs aan eigen kinderen en andermans kinderen

Het wetsvoorstel verliest ten aanzien van thuisonderwijs uit het oog dat het hier in vrijwel alle gevallen gaat om ouders die hun eigen kinderen onderwijzen. Er is differentiatie nodig tussen situaties waarin ouders hun eigen kinderen onderwijzen (en er dus sprake is van meerdere burgers met burgerrechten) en situaties waarin ouders anderen inhuren om hun kinderen te onderwijzen (vergelijkbaar met schoolgang, maar dan inderdaad op een andere locatie).

HET ONDERWIJSPLAN

Zelf heb ik onlangs ondanks mijn twaalf jaar ervaring als thuisonderwijzer besloten het keurmerk thuisonderwijs aan te vragen. Daarvoor heb ik het plan dat wij voor onze kinderen al hadden, omgezet in een voor anderen leesbare vorm. Voor mij was de winst dat ik er weer zelfvertrouwen van kreeg na alle negatieve beelden die vanuit de overheid verspreid zijn de afgelopen jaren. Ik heb echter geen nieuwe dingen geformuleerd, het plan als zodanig was er al. Het schrijven van een voor anderen leesbaar plan vroeg enkele avonden extra naast het maken van de planning afgelopen zomer. Voor mij als ervaren thuisonderwijzer heeft het verplicht op papier stellen van een onderwijsplan dat prettig leesbaar is voor mensen buiten ons gezin geen onmisbare toegevoegde waarde voor ons gezin zelf. Ik maak jaar- en weekplanningen in telegramstijl en dat voldoet voor gebruik binnen het gezin. Daarnaast houd ik een portfolio, leeslijst en dagboek bij. Dat samen geeft een goed beeld van de plannen en de uitvoering en biedt een goede basis voor evaluatie en vernieuwen van de planning binnen het gezin.

Wij zijn een gezin, geen instituut. Wij kunnen en willen de taak van het maken van een onderwijsplan niet uitbesteden, de planning, uitvoering en evaluatie van ons onderwijs evenals de inkoop van materialen en activiteiten wordt door onszelf gedaan. Wij hebben geen mensen in dienst waar we taken aan op kunnen dragen zoals een school. Eisen voor scholen opleggen aan ouders is een contraproductieve lastenverzwaring voor burgers.

Ik zet dan ook vraagtekens bij de eis om jaarlijks een plan in te dienen bij de overheid. Dat is een administratieve last die de kinderen en het onderwijs niet per definitie ten goede komen. Voor jezelf kun je toe met lijstjes van boeken, activiteiten, experimenten, materialen en een schematisch overzicht voor je jaar-, week- en dagplanning. Dat dient het doel van goed onderwijs. Als een ander echter moet kunnen begrijpen wat je voor ogen staat en er bovendien jaar op jaar veel van afhangt, vraagt dit meer dan voor goed onderwijs nodig is en de tijd die daar ingestoken wordt, gaat ten koste van het onderwijs aan de kinderen. Mocht het voorstel over de lijnen van een plan blijven lopen, dan volstaat een plan met een horizon van ongeveer drie jaren, zoals de stichting Keurmerk Thuisonderwijs hanteert.

Sinds 2005 heb ik honderden thuisonderwijzers in binnen- en buitenland ontmoet en de gemotiveerde ouders hebben één ding gemeenschappelijk voor ze aan thuisonderwijs beginnen: een drang om zich grondig voor te bereiden en gedegen onderwijs te bieden en daarbij grote bescheidenheid en onzekerheid: 'kan ik dit wel?' Het maken van een plan kan hen het zelfvertrouwen geven dat nodig is om de hand aan de ploeg te slaan. Het blijft echter de vraag of dit van overheidswege moet worden opgelegd als er organisaties in het maatschappelijk middenveld zijn die kwaliteitsborging al faciliteren.

Daarnaast heb ik er bezwaar tegen dat een individueel plan voor mijn kind ingediend moet worden bij de overheid. Dat is een heel ander soort toezicht dan op scholen en raakt mijn kind. Als de regering deze lijn wil vasthouden, dan pleit ik voor een systematiek waarbij ouders op een wijze die beter aansluit bij thuisonderwijs en de privacy van kinderen en hun ouders meer recht doet, kunnen aantonen dat zij zich moeite getroosten om kwalitatief goed onderwijs te verzorgen. Daarin zouden de verenigingen voor thuisonderwijs een rol kunnen spelen evenals meerdere stichtingen met vergelijkbare doelen als de stichting Keurmerk Thuisonderwijs.

VOOROORDELEN EN WERKELIJKHEID

Om te huilen

Als thuisonderwijsmoeder die samen met onze oudste zoon heeft bereikt dat hij op zijn zestiende zijn Bachelor of Science haalde, vind ik dit voorstel en met name de onderbouwende tekst om te huilen. Wat een wantrouwen, wat een vooroordelen, wat een onrealistisch beeld van hoe thuisonderwijs kan zijn. Dat doet veel thuisonderwijsgezinnen geen recht en zal het draagvlak voor deze wet en de voorgestelde maatregelen niet ten goede komen.

Toegang tot hoger onderwijs

De toelichtende tekst herhaalt steeds weer impliciet het vooroordeel dat thuisonderwijskinderen zonder de voorgestelde overheidsmaatregelen niet uitkomen waar ze zouden kunnen zijn gezien hun vermogens. Dit is niet in lijn met onderzoeksresultaten en de waardering van hogescholen en universiteiten voor leerlingen met een thuisonderwijsachtergrond. Hieronder enkele recente studies die een en ander opnieuw ondersteunen.

Exploring Academic outcomes of Homeschooled students, Michael F. Cogan, 2010,
<http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ893891.pdf>

Profile of First-Time Freshmen from Home Schools, Fall 2005 to Fall 2009, Baylor University, 2010,
<http://www.baylor.edu/content/services/document.php/119942.pdf>

The Academic Success of Homeschooled Students in a South Carolina Technical College, Jack N. Bagwell Jr, 2010,
<http://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1038&context=cehsedaddiss>

An Evaluative Study of the Academic Achievement of Homeschooled Students Versus Traditionally Schooled Students Attending a Catholic University, Marc Snyder, 2013, Ave Maria University, Florida,
<http://digitalcommons.lmu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1737&context=ce>

Onze eigen ervaring met onze oudste zoon is volkomen in lijn met deze uitkomsten en er zijn inmiddels al meer gezinnen in Nederland die kunnen getuigen van goede uitkomsten voor hun kinderen. Wij missen daarom in dit voorstel en de toelichting realisme. Ook missen we belangstelling voor de opbrengsten van thuisonderwijs in de Nederlandse context.

Het voorstel lijkt geschreven vanuit de vooronderstelling dat het niet anders kan of thuisonderwijskinderen worden belemmerd in hun ontwikkeling. Om dat schrikbeeld tegen te gaan, dreigt nu mogelijk een wet aan alle ouders opgelegd te worden zonder dat de noodzaak hiertoe wordt aangetoond. Een thuisonderwijswet zou goedwillende burgers moeten faciliteren en enkele maatregelen moeten aankondigen voor burgers die hun taak niet serieus nemen. Het omgekeerde is bij deze wet het geval. In een poging te voorkomen dat er burgers zijn die hun taak niet serieus nemen, wordt ouders die hun taak al aantoonbaar serieus genomen hebben (of ze nu al kort of lang thuisonderwijs geven) een keurslijf opgelegd dat hen op het gebied van onderwijs ouderlijke rechten ontnemt en hen op dat punt gelijkstelt aan een school. Dit zal onze kinderen, afhankelijk van hun intelligentie, meer of minder ernstig in hun ontwikkeling belemmeren, omdat wij als ouders niet meer de bewegingsvrijheid en daardoor niet meer de flexibiliteit hebben om maximaal aan te sluiten bij hun vermogens, interesses, sterke en zwakke punten.

SLOT - Algehele indruk

Het gedeelte over het thuisonderwijs rammelt. Het doet mij denken aan een hut die aan alle kanten in der haast is dichtgetimmerd, waarbij de ene plank niet op de andere aansluit en de planken bovendien schots en

scheef over elkaar heen getimmerd zijn. Ik mis een goede structuur in dit gedeelte van het voorstel. Het is regel op regel en eis op eis waarbij door de bomen het bos niet meer te zien is. Het doet mij ook denken aan een samenraapsel van thuisonderwijsregelgeving wereldwijd waarbij ik een afweging mis tussen verschillende voorgestelde maatregelen. Zijn de maatregelen gewogen en op basis van hun gewicht op een volgorde gezet om te zien welke maatregelen voldoende dekkend zouden kunnen zijn en welke kunnen vervallen, omdat het doel al gehaald wordt met een andere maatregel? Wij krijgen de indruk van niet. In een vergelijkbaar geval zou ik mijn oudere kinderen vragen hun huiswerk over te doen en een en ander beter te doordenken.

Mijns inziens zou het wijzer zijn om te kiezen tussen toegangseisen (die in het geval van ouders op gespannen voet staan met de vrijheid van onderwijs) óf eisen aan de kwaliteitsborging. Dat laatste ligt dan het meest voor de hand, daarin hebben ouders en anderen immers zelf al het initiatief genomen. De organisaties uit het maatschappelijk middenveld zouden daarin een sleutelrol moeten kunnen spelen.

Het wetsvoorstel doet ongebalanceerd aan, omdat het grote groepen mensen uitsluit en daardoor ook grote groepen kinderen de toegang tot een andere vorm van onderwijs ontnemt. Enerzijds wordt een nieuwe mogelijkheid geschapen, anderzijds wordt er direct een dusdanig hoge muur omheen gezet, dat het voor een groot deel van de ouders en kinderen onbereikbaar blijft. Er is een zeer hoge drempel om binnen te komen en als je eenmaal binnen bent zijn er zware administratieve lasten voor ouders en kinderen die het belang van het kind niet dienen en haaks staan op het streven naar deregulering en lastenverlichting voor de burger. In tegenstelling tot het gestelde in paragraaf 7 (pagina 29) zijn deze lasten niet in geld uit te drukken, maar zullen ze zich juist ten negatieve doen gelden binnen het gezin. Problematisch blijft de verwijdering van de godsdienstvrijheid uit de Leerplichtwet.

Het gedeelte van het voorstel dat betrekking heeft op het thuisonderwijs roept bij mij de vraag op of de staatssecretaris daadwerkelijk gemotiveerd is om het Nederlands onderwijslandschap te verrijken met een nieuwe onderwijsroute.

Het huidige voorstel wekt de indruk voornamelijk via copy-paste te zijn geformuleerd op basis van een wet die voor scholen geldt. Hierdoor zijn de voorstellen niet werkbaar. Was deze wet al van kracht geweest toen wij onze oudste zoon onderwezen, dan was hij nooit op deze leeftijd gekomen waar hij nu is, omdat we dan niet voor én met hem hadden kunnen doen wat we nu gedaan hebben.

Waar is het kind?

Feitelijk mis ik het kind in dit voorstel. Het gaat over kinderen, maar gaat het ook om kinderen? De impact op ouders wordt beschreven aan de hand van de IKA-vragen, maar een doordenking van het effect op nu al vrijgestelde kinderen ontbreekt. Ook ontbreekt een inschatting van de impact op kinderen waarvan de ouders in de toekomst aan deze vorm van toezicht worden onderworpen. Voor de stelling dat met nieuw beleid hun recht op goed onderwijs wordt geborgd, is onvoldoende onderbouwing, omdat het geen rekenschap geeft van de wijze waarop het thuisonderwijs bij veel ouders al vorm krijgt. Vanuit die werkelijkheid bezien is dit wetsvoorstel een verslechtering, omdat het ouders en kinderen lasten oplegt waarvan de noodzaak niet vanuit de brede thuisonderwijspraktijk kan worden aangetoond. Het effect van de voorgestelde maatregelen wordt verondersteld, niet onderbouwd door onderzoek. Het zweemt naar 'het doel heiligt de middelen, want het gaat om kinderen', maar het kind zelf wordt niets gevraagd. Het steekt ons dat de staatssecretaris nog nooit enige wérkelijke belangstelling getoond heeft voor ons en onze kinderen en dit komt de geloofwaardigheid van dit voorstel niet ten goede.

Faciliteren, niet ontmoedigen

Kort samengevat heb ik op bovengenoemde principiële gronden en op basis van mijn twaalf jaren ervaring als thuisonderwijzer ernstig bezwaar tegen het voorliggende wetsvoorstel. Ik sluit mij dan ook van harte aan bij de bijdrage van VGS aan deze internetconsultatie. Ook wij raden de staatssecretaris met klem aan het wetsvoorstel niet in de huidige vorm in te dienen. Er zijn wetsvoorstellen denkbaar die goedwillende ouders faciliteren en tegelijkertijd kwaadwillende mensen ontmoedigen. Dat zou het primaire doel moeten zijn van alle wetten en dat is ook altijd het karakter geweest van de Leerplichtwet, al is deze scheidslijn in de praktijk op het gebied van de vrijstelling 5 onder b ernstig vervaagd.